

Dvakrát měř, jednou řež

Český důchodový systém potřebuje změny. Snad vláda přijde s těmi správnými kroky

Současná vláda, v duchu odkazu vlád Bohuslava Sobotky i Petra Nečase, chystá reformu důchodového systému. Občané tak mohou po zvýšení zásluhovosti, zavedení neustále rostoucího důchodového věku a druhého pilíře, zrušení obojího, vytvoření předdůchodu vedle předčasného důchodu, změny valorizace a několika dalších změnách opět očekávat změny.

Ne že by je důchodový systém nepotřeboval. Stejně jako dům vyžaduje neustálou údržbu a čas od času výraznou rekonstrukci, také důchodový systém potřebuje neustále vylepšovat a čas od času reformovat. Jen tak může plnit nároky, které na něj společnost klade. Stejně jako jen udržovaný a opravovaný dům může dobře sloužit svým obyvatelům.

Nedostatky k odstranění

Co tedy důchodový systém potřebuje upravit, chcete-li opravit?

1. Diverzifikace. Čeští důchodci jsou téměř plně závislí na státních důchodech. Nemají tak žádné jiné příjmy a plně pocítí, když se vláda rozhodne jejich důchody snížit, anebo jen tolik nezvyšovat.

2. Neinformovanost. Češi často netuší, jak vysoký státní důchod mohou očekávat. Pak ani nevědí, jestli má cenu na důchod spořit a případně kolik.

3. Motivace seniorů k práci. Český důchodový systém dostatečně nemotivuje zdravé seniory pracovat – být částečně – i po překročení důchodového věku. Důchodci pak mají zbytečně nižší příjmy a stát vybere méně na daních a pojistném.

4. OSVČ. Samostatně výdělečné osoby v průměru platí velmi nízké pojistné. Většinou tak budou pobírat velmi nízký důchod a stát jim asi bude vyplácet sociální dávky.

5. Důchody starodůchodců. Státní důchody lidí, kteří jsou v důchodu již několik let, jsou nízké a další příjmy tyto důchodci nemají. A i proto se například ženy, jež jsou již řadu let na penzi, po ovdovění nezřídka propadají pod hranici chudoby.

JIRÍ ŠATAVA

analytik think-tanku
CERGE-EI

Slibovaná nadstandardní valorizace pro 85leté důchodce se snaží vyřešit jeden z problémů důchodového systému. Konkrétní způsob však zřejmě není nejvhodnější.

6. Financování. Stárnutí populace přináší tlak na udržitelnost důchodového, ale i zdravotního systému. Jen ten důchodový bude v nejbližších 50 letech povětšinou v deficitu. A mohli bychom pokračovat. Nepanuje široká shoda na nastavené míře redistribuce. Vysoké plošné pojistné zbytečně odrazuje vybrané skupiny zaměstnanců od práce. Předdůchody nejsou v současnosti reálně využitelné pro většinu populace...

Bylo by ale chybou tvrdit, že český důchodový systém je jako celek špatný. Potřebuje pouze změny, které odstraní jeho nedostatky a využijí jeho přednosti. Změny ale musí mít řád a logickou posloupnost. Stejně jako opravy domu. Vždyť obkládá koupelnu, v níž je potřeba vyměnit rozvody, je minimálně neekonomické.

Babišova vláda s opravami už začala. Snaží se zvýšit základní výměru státních důchodů a nadstandardně valorizovat dů-

chody pro 85leté. Změna základní výměry zvýší státní důchody všech důchodců přibližně o tři sta korun měsíčně. To ale neřeší nejpálčivější, výše zmíněné problémy důchodového systému. Navíc vláda zvýšení důchodů nefinancuje z přebytků, úspor nebo zefektivnění důchodového systému, ale plánuje každoročně potřebných 12 miliard brát odjinud. Za odjinud si může každý dosadit sám: školství, obrana, zdravotnictví, rodinná politika...

V neposlední řadě je podstatné, že se vláda rozhodla zvýšit základní výměru důchodů, nikoli procentní. To znamená, že se vláda rozhodla důchody dále nivelizovat. Z mezinárodního pohledu velmi rovnostářský český důchodový systém bude ještě více rovnostářský.

Rozevírání nůžek

Slibovaná nadstandardní valorizace pro 85leté důchodce cílí na zvýšení nízkých důchodů těch seniorů, kteří jsou již řadu let v důchodu. Snaží se tak vyřešit jeden z aktuálních problémů důchodového systému. Konkrétní způsob však pravděpodobně není nejvhodnější. Vždyť důchody seniorů, kteří jsou již v důchodu, rostou každoročně méně než mzdy pracujících. Nůžky mezi příjmy stárnoucího důchodce a pracujících se tak rozevírají s každým rokem, který je senior na penzi. Ne až v 85 letech. A vláda chce tyto nůžky přizavřít až pro 85leté. Průměrný věk dožití je ale v České republice výrazně pod 85 lety. Průměrnému Čechovi tak toto opatření nepomůže. Vhodnější by tak bylo upravit v současnosti používanou valorizaci důchodů, díky které se nůžky mezi příjmy stárnoucího důchodce a pracujících rozevírají.

Nesuďme však předčasně. Současná vláda má dost času přijít se smysluplnými a logicky navazujícími kroky, jež vyřeší největší problémy českého důchodového systému. Doufejme, že současný čas využije ke kvalitnímu naplánování a přípravě změn, které dle slov paní ministryně hodlá provést. Vždyť při reformách důchodového systému i rekonstrukci domu platí – dvakrát měř a jednou řež.